

ENTREVISTA A NOELIA ORDIERES. TRABALLO SOCIAL E DEFENSA DOS DEREITOS DOS E DAS PACIENTES AO FINAL DA VIDA

María Jesús Lago Vilaboa

Noelia Ordieres Buarfa-Mohamed, traballadora social pola Universidade de Oviedo e mestrado en protección xurídica pola mesma Universidade, ten ademais formación en emerxencias e peritaxe social.

Desde hai 11 anos vén militando na defensa a unha morte digna e a regulación da eutanasia, desde hai 3 anos como membro da directiva de Dereito a Morrer Dignamente Asturias.

Desde o inicio da súa carreira profesional centrou o seu traballo na defensa dos dereitos dos e das pacientes ao final da vida impartindo charlas e formación en distintos puntos de España, así como en congresos e revistas.

Foi membro da comisión de persoas expertas do Consello Xeral de Traballo Social con relación ás emendas presentadas á Lei de eutanasia, ademais de asesorar a distintos colexios profesionais para a implantación da norma nas CCAA.

Ademais diso ten experiencia en traballo social en emerxencias que é o seu segundo campo profesional.

Escritora por momentos con algunhas publicacións, nai dun fillo e unha filla e copilota dun programa de radio sobre o traballo social coa súa compañeira Sofía Moreno (o Suañacóptero)

Desde o pasado 25 de xuño dispoñemos dun novo dereito cidadán que non por recente é unha nova demanda das persoas nunha situación de extrema dificultade. A Lei de eutanasia supón poñer fin a un sufrimento insoportable das persoas e pon o acento no máis absoluto respecto no exercicio da súa autonomía.

Trátase dun dereito moi condicionado e con importantes filtros e requisitos, pero tamén un primeiro paso para continuar avanzando na mellora da calidade de vida e a dignidade das persoas, entendida como atención aos seus valores, consideracións e determinación persoal e social.

Estas situacións non son alleas aos profesionais do traballo social sanitario, quen a diario traballan, como profesionais da saúde desde a óptica de dous principios compartidos, a AUTODETERMINACIÓN como dereito que teñen as persoas para decidir sobre a súa propia vida, o que supón contemplar os seus valores sociais, culturais e fundamentalmente vitais, á hora de determinar como queren vivir o proceso de enfermidade nun escenario final de vida e o concepto de DIGNIDADE HUMANA, como un estado no que prima a percepción propia sobre a calidade de vida, a satisfacción sobre o propio estado a nivel persoal e social.

A importante, aínda que desigual, presenza de traballadores sociais nos comités de Garantía e Avaliación da Lei de eutanasia nas distintas comunidades autónomas, supón para este colectivo un avance na participación nos equipos asistenciais e estamos seguras que supoñerá unha mellor atención aos cidadáns solicitantes e as súas familias. Para profundar nesta cuestión realizamos esta entrevista a Noelia Ordieres, traballadora social, membro do CGE do Principado de Asturias.

1.- Sabemos que esta lei é produto dun gran traballo previo, durante anos, onde o movemento cidadán e o compromiso das persoas afectadas e as súas familias empuxaron decididamente que hoxe dispoñamos desta norma. Cóntanos este proceso.

Desde hai 36 anos movementos cidadáns como son a entidade Dereito a Morrer Dignamente viñeron reivindicando o dereito a unha morte digna, á regulación da eutanasia. Como ben dis tamén moitas persoas, nun principio anónimas, viñeron poñendo a súa vida e o final desta, coa dureza que isto supón, no foco da opinión pública para manter vivo o debate.

En canto a cuestións políticas, de partido, desde a modificación do Código penal no ano 1995 existiron proposicións parlamentarias de regulación da eutanasia. A primeira delas nese ano por EU e Esquerra Republicana de Catalunya. Ao longo destes anos contabilízanse unhas 20 propostas.

Evidentemente, e isto sucede en moitas ocasións, a demanda social esixe e os grupos políticos utilizan esa demanda social soamente cando politicamente máis lles interesa e isto sucedeu con esta norma tamén. Pero ben, o importante é que se conseguiu e debemos non só celebralo, senón con ela recordar a todas esas persoas que puxeron o seu sufrimento ao servizo do resto da cidadanía. Hoxe somos un país mellor, máis xusto e máis humano. Somos máis libres.

2.- Cal é a túa opinión sobre a incorporación de traballadores sociais nos CGE e no proceso de implementación da LOE

Era fundamental que se nos escoitase. Custounos moito por ser unha profesión minoritaria no sistema sanitario e en moitas ocasións pouco recoñecida.

Non logramos todo o que nos gustaría, que fose que a propia LOE nomeásenos, pero conseguimos, despois dun traballo conxunto de colexios e CGTS que moitas comunidades autónomas incorporen a nosa figura nos decretos de regulación das comisións.

Que a nosa mirada biopsicosocial estea presente faise fundamental para que o resto de profesionais que conforman as comisións entendan que a vida e a morte dunha persoa recolle un concepto máis amplo do que moitas veces se analízase. A morte non responde só a un feito biolóxico ou xurídico, é moito máis e aí é onde o traballo social faise imprescindible.

Somos imprescindibles.

3.- Como membro do Comité de Garantía e Avaliación de Asturias, fálanos da túa experiencia, cales serán as túas achegas?

No meu caso son suplente, é unha compañeira traballadora social do HUCA a titular.

Pero creo que agora queda un traballo longo de cales serán as nosas tarefas nas devanditas comisións. Deben establecerse unhas liñas comúns desde o CGTS sobre o noso traballo nelas. Entre outras cousas porque é a primeira vez para todas e debemos traballar como profesión, cunha mirada colexial ampla. Isto non quere dicir que as compañeiras non actúen segundo o seu propio criterio, senón que haxa uns obxectivos comúns.

Que propostas imos realizar, como estableceremos a nosa “firma” nos informes que se elaboren desde as comisións. Que ítems analizaremos no

caso de que haxa disparidade de opinións con respecto a unha solicitude de eutanasia que chega denegada.

Chega un momento apaixonante para a profesión, sen dúbida. Todo por facer.

4.- Que opinión che merece que non se contemple este dereito en menores de 18 anos?

Creo sinceramente que é unha equivocación. Debería polo menos contemplarse a posibilidade de que o denominado “menor maduro” tivese a posibilidade de elixir. Noutros países da UE xa se contempla, aínda que é verdade que responde a procesos máis longos de implantación da norma no territorio.

Sofre menos un rapaz de 16 anos que unha persoa de 19 ou 74? Decididamente non.

No caso dos menores de 16 anos teñen recoñecidos moitos outros dereitos e en canto á súa saúde negámoslles ese dereito.

Supoño que nuns anos, nunha futura modificación da lei isto volve-rase debater.

Como digo moitas outras veces, como sociedade temos que seguir traballando o tema da morte. Ás veces parece que os nosos nenos e nenas, a nosa xente nova non morre. Vivir ás costas disto non nos axuda.

5.- Con relación á obxección de conciencia. Cal é a túa impresión sobre esta cuestión e como se pode resolver a colisión entre ambos os dereitos, os dos pacientes a que se faga efectivo o dereito a eutanasia e o dos profesionais no respecto ás súas decisións e valores?

Xa manifestei en distintas ocasións a miña oposición á obxección de conciencia no ámbito público. Entendo perfectamente o sentimento que poida ocasionarlle a unha persoa que pola súa doutrina relixiosa estea en contra deste dereito, pero entre o sufrimento dunha persoa cunha enfermidade terrible e un padecemento imposibilitante e a controversia que lle pode xerar a un individuo este dereito, teño claro quen ten preferencia. Quen sae perdendo. Sen ningunha dúbida a persoa enferma.

A norma recolle que en calquera establecemento, público ou privado debe aplicarse a lei e xa houbo manifestacións por parte de institucións

relixiosas que queredían facerse obxectoras no seu conxunto. Evidentemente isto faise imposible posto que a lei especifica que a obxección hase de realizar a nivel individual e para iso creáronse os denominados rexistros de obxectores.

Hai que puntualizar que a obxección só ampara os profesionais sanitarios implicados no proceso de axuda a morrer e entre eles non estamos os e as traballadoras sociais. Esta puntualización é importante e iso, obrigatoriamente faime que me formule unha pregunta: non estamos nós directamente implicadas no proceso de axuda a morrer cando acompañamos a persoa e/ou a súa familia? Porque entón se a obxección está regulada, quizais debería incluírse a nosa profesión nela.

Aínda que insisto na miña opinión, que sei que é controvertida, do principio. Polo menos deberíamos reflexionar sobre iso.

Por outra banda, quizais se o sistema sanitario só dependese de centros públicos ou como máximo concertados, este problema non sucedería.

Agora mesmo enfrontámonos a situacións similares ás que ocorren coa Lei de interrupción voluntaria do embarazo, nas cales hai comunidades autónomas onde é imposible acollerse a este dereito.

Veremos como se resollen estas situacións.

6.- Cal debería ser a implicación profesional, segundo a túa opinión, nos procesos individuais de solicitude de aplicación da lei? Que papel debemos desenvolver, con independencia da nosa presenza nos CgeE?

Debemos acompañar durante todo o proceso, hai moitas compañeiras que xa acompañan previamente, pero en caso de non facelo de maneira previa, en canto exista a solicitude deben derivar ao paciente ao noso servizo. Nese momento iniciamos un proceso de acompañamento, de asesoramento, co paciente e a súa familia. Establecer un final de vida digno supón resolver moitas cuestións antes do momento da morte. Esa é a nosa tarefa principal.

Ademais disto, asesorar o resto de compañeiros dos equipos sanitarios nestes procesos finais é outra das nosas fundamentais tarefas ante o reto que supón esta nova lei.

7.- Algunha reflexión final?

Debemos estar pendentes de como se resolven as solicitudes de eutanasia nas nosas comunidades, ser voz dos máis vulnerables, que este caso son as persoas enfermas e os seus familiares e denunciar as situacións onde a lei non se aplique, que se darán.

É unha oportunidade única para a nosa profesión, para o noso recoñecemento como profesión sanitaria.

Temos unha gran tarefa por diante, somos o primeiro país do mundo onde se recoñece a nosa profesión como fundamental nas comisións.

Agora tócanos seguir traballando, como levamos facendo desde sempre, polos dereitos dos máis vulnerables.